

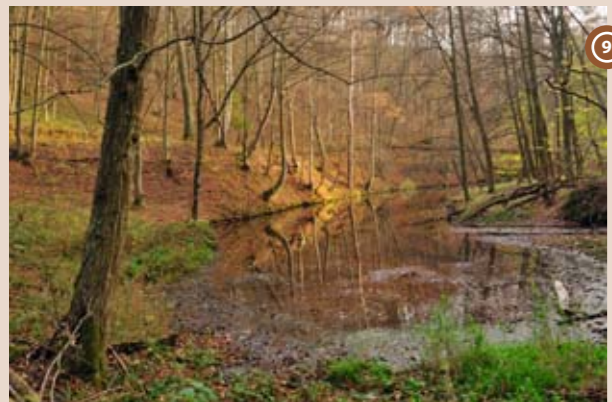
Z vyhlídky na šíji meandru Šobes jsou dobře patrná nejen rozsáhlá suťová pole tvořená obrovskými žulovými bloky, ale i lokalita Devět mlýnů se zachovalými jezy, náhony a ruinami mlýnských budov. Svahy údolí byly ještě před sto lety v těchto místech z velké části odlesněné. Ve druhé polovině dvacátého století byly spontánně, ale i uměle zalesněny, v některých místech však i nevhodným trnovníkem akátem.

V nivě údolí nalezneme mnoho zajímavých druhů rostlin: sněženka podsněžník, brambořík nachový, lilie zlatohlávek i oměj pestrý. Ze savců byl zjištěn například plch velký a vydra říční. Ptáky zastupuje lejsek bělokrký, čáp černý, výr velký a včelojed lesní. Vzácné druhy hmyzu reprezentuje krajník pižmový, krasec měďák či tesařík broskvoňový.

Louka pod Šobesem byla ještě začátkem 90. let minulého století značně degradována absencí údržby. Pravidelným kosením se na louku vrátily původní luční druhy, zvláštěností je pak výskyt kolonií podražce křovištního, na který je vázán vzácný motýl pestrokřídlec podražcový.

8

9

Meandr Šobes vznikl v žulách dyjského masivu erozní činností řeky Dyje s velmi úzkou, asi 800 metrů dlouhou protaženou ostruhou. Na jeho svazích nalezneme četné tvary zvětřování, zejména balvanová moře a balvanové proudy. Na příkrém jihozápadním svahu roste velké množství vzácných a ohrožených druhů rostlin, například křivatec český, svízelka piemontská, kosatec pestrý, chrpa chlumní, třemdava bílá či oman oko Kristovo a oman německý. Lokalita je významná výskytem teplomilného hmyzu. Žije zde pakudlan-ka jižní, zlatohlávek skvostný, tesařík obrovský a jasoň dymnivkový. V území můžeme potkat všechny čtyři druhy užovek žijících na území ČR: užovku podplamatou, hladkou, obojkovou i stromovou. Četná je i kriticky ohrožená ještěrka zelená. Na suchá stanoviště je vázán význačný plž zemoun skalní. V západní části lokality leží amfiteátr opuštěného říčního meandru s výrazným skalnatým okrouhlíkem a se zbytky štěrku ve starém dně řeky Dyje.

V rámci soustavy Natura 2000 je oblast součástí Evropsky významných lokalit (Podyjí a Podmolí – strouha) a Ptačí oblasti Podyjí, která je vymezena pro dva vzácné druhy ptáků – strakapouda jižního a pěnici vlašskou.

Lesy v okolí Podmolí

V okolí obce Podmolí převažují listnaté a smíšené lesy. Na plošině převládají kyselé habrové doubravy a kamenité a vysychavé doubravy. Na svazích nad řekou Dyjí se vyskytují zakrslé a dřínové doubravy a na hraně údolí najdeme fragmenty skalních borů s typickými nízkými, místy až bonsaiovitě tvarovanými jedinci borovice lesní. Mimo převažujícího dubu zde najdeme širokou škálu dalších dřevin – habr, lípy, javory, jilmy, jeřáby, jasany, břízu, buk a další jednotlivé nebo skupinovitě vtroušené druhy.

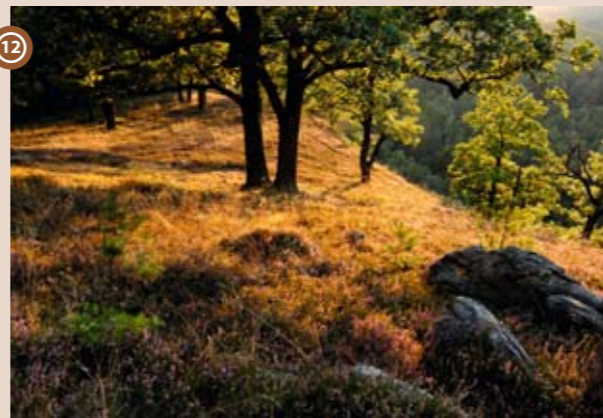
- 10 Nápadný brook tesařík broskvoňový žije dnes pouze na Podyjí a Křivoklátsku, je vázán na staré stromy, hlavně duby
- 11 Náš největší had, užovka stromová, se kterou se můžete setkat mezi vinicemi na Šobesu

10

11

12

V minulosti byly lesy zejména na plošině člověkem pozměněny. A tak zde najdeme zbytky uměle vysazených monokultur borovice lesní nebo modřínu opadavého, které pomalu podrůstají původními listnatými druhy, zejména habrem a dubem. Nepůvodní druhy jsou tak postupně buď přírodní cestou nebo umělou výsadbou nahrazovány domácími dřevinami, které na tyto lokality přirozeně patří.

Okrajové partie lesa slouží k prezentaci k přírodě šetrných způsobů péče o les a speciálních zásahů prováděných ve prospěch zvláště chráněných druhů či společenstev. Zbývající část lesů je postupně ponechávána přírodním procesům.

Turistika

Podmolí je jednou z menších, v posledních letech však stále vyhledávanějších obcí ochranného pásma Národního parku Podyjí. Díky výhodné poloze na půli cesty mezi okrajovými body národního parku a pohodlné možnosti parkování na okraji obce u rybníka si stále více návštěvníků volí Podmolí jako nástupní bod pro své výlety.

13

Asi nejatraktivnějším cílem pro návštěvníky v okolí obce je zřícenina Nového Hrádku nad údolím řeky Dyje přibližně 4,5 km jihozápadně od Podmolí. Nový Hrádek je sice pohodlněji dostupný z obce Lukov, na jehož katastru leží, cesta z Podmolí po zelené turistické značce vedoucí údolím Žlebského potoka je však příjemnější. Zřícenina Nového Hrádku, jedna z nejhezčích vyhlídek nad údolím Dyje, je veřejnosti přístupný památkový objekt provozovaný Správou Státního zámku Vranov nad Dyjí a bývá každý rok zpřístupněn od začátku května do konce září. Z nejvyššího bodu zříceniny je nádherný výhled na meandrující, hluboko zaříznutou Dyjí a naproti ležící Nationalpark Thayatal na území Rakouska.

Dalším velmi vyhledávaným cílem pěšky dostupným od obce Podmolí je vinice Šobes a údolí Devíti mlýnů ve východní části Národního parku Podyjí. Sem vedou od křižovatky U Milíře dvě pěší turistické cesty (modrá a červená), takže jednu je možné využít pro cestu tam a druhou pro cestu zpět. Šobes je jedinou vinicí obklopenou kolem dokola lesy národního parku, zároveň je díky kvalitě zdejších hroznů jednou z nejvyhlášenějších na jižní Moravě. Pokud přeje počasí, bývá v letních měsících otevřen stánek, kde návštěvníci mohou ochutnat víno pěstované zde i v blízkém okolí.

Oblast Devíti mlýnů je 1,5 km dlouhý úsek řeky Dyje okolo meandru s vinicí Šobes, kde mohou návštěvníci vidět zbytky několika historických jezů a starých mlýnů, které byly po roce 1951 v souvislosti se zřízením hraničního pásma násilně vysídleny. Devět mlýnů je jedním z mála míst přímo u řeky Dyje, kam vedou pohodlné cesty nejen z Podmolí, ale i z Havraníků a Hnanic na opačné straně Dyje. Díky atraktivitě a pohnuté historii celého místa jsou tyto partie národního parku místem s bezkonkurenčně nejvyšší návštěvností (ročně i přes 70 tisíc turistů).

Nejzajímavější cíle v okolí Podmolí jsou zpřístupněny i pro příznivce cykloturistiky. Přes vinici Šobes a oblast Devíti mlýnů se cyklisté mohou dostat až na pás znojenských

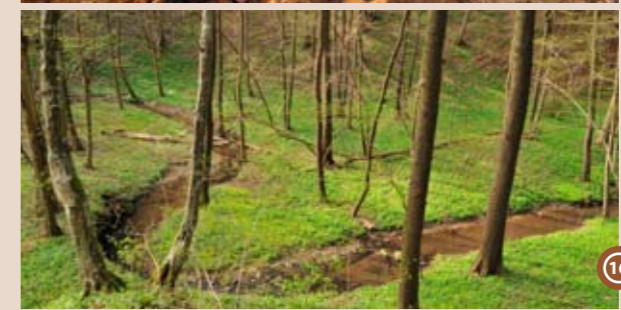

14

vřesovišť mezi Hnanicemi a Znojmem. Ze Znojma pokračuje cyklostezka přes vyhlídku Králův stolec a Mašovickou střelnici zpět do Podmolí, celý okruh je pak 31 km dlouhý. Pokud se cyklisté vydají z Podmolí směrem opačným, mohou navštívit Nový Hrádek, vranovskou část Národního parku Podyjí, nebo se Čížovem dostat na hraniční most přes Dyjí a navštívit Hardegg či některé další cíle Dolního Rakouska.

15

16

Obec Podmolí

669 02 Podmolí 70
tel.: +420 515 236 551, e-mail: obec@podmoli.cz
www.podmoli.cz

Správa Národního parku Podyjí

Na Vyhlídce 5, 669 01 Znojmo
tel.: +420 515 226 722, e-mail: info@nppodyji.cz
www.nppodyji.cz

Autoři textů: Jan Kos, Petr Lazárek, Anna Maixnerová, Petr Vančura; Autoři fotografií: archiv Jihomoravského muzea ve Znojmě, archiv Správy Národního parku Podyjí, Petr Lazárek, Zdeněk Mačát, Filip Trnka, Martin Valášek; Vydala: Správa Národního parku Podyjí v říjnu 2017; Grafická úprava, sazba a tisk: Profi-tisk group s.r.o.

PODMOLÍ

HISTORIE OBCE
PŘÍRODA V OKOLÍ
TURISTIKA

Kaple Panny Marie Bolestné
z roku 1753 v centru Podmolí

- 8 Okraje údolních luk v Podyjí hojně lemují porosty sněženky podsněžníku
- 9 Žlebský rybník vznikl tak trochu omylem v údolí pod obcí Podmolí při stavbě „železných opon“

Jen málo vesnic se může pyšnit tím, co je pro obyvatele tohoto místa všednodenní skutečností. Není to jen místo k životu, je to doširoka otevřená brána, vstup na cesty plné překvapení, startovní čára pro putování s kouzelnými cíli. Národní park Podyjí, Nový Hrádek, Šobes. Ať se pocestný vydá kterým-koli směrem, dojde k naplnění svých snů o věcech nevšedních a krásných. Křížuje se tu několik turistických tras pro cyklisty i pěší. Je jedno, po které se zvidavý člověk vydá, vždy najde naplnění jeho touha po nevšedních zážitcích.

Poloha obce

Podmolí je jednou z menších obcí ochranného pásma Národního parku Podyjí. Jižně od obce leží rozsáhlé lesy národního parku, severně naopak plochá krajina, intenzivně zemědělsky využívaná.

Geologické podloží obce a jejího bezprostředního okolí je poměrně pestré. Od východu sem zasahují biotitické žuly tzv. dyjského masivu, tedy horniny, které zabírají rozsáhlé plochy v okolí Znojma a ve východní části Národního parku Podyjí. Tyto žuly jsou směrem na západ vystřídané horninami metamorfovanými, zde především jemnozrnným dvojslídým svorem, zajímavou vrstevnatou horninou, kterou můžeme vidět zejména v okolí Nového Hrádku.

Plošina obce se svažuje nejdříve pozvolna a následně velmi razantně do údolí Žlebského potoka, který se vlévá do Dyje po necelých 3 kilometrech. Na tomto potoce byl hluboko v lesích na linii bývalé železné opony vybudován Žlebský rybník, další drobnou vodní plochou je obecní rybníček na samotném jižním okraji obce.

Z historie obce

Zdejší kraj byl osídlen už v mladší době kamenné. Z doby bronzové pak pochází opevnění – val a příkopy tesané do skály, které se nacházejí na Šobesu. Také doba římská ve druhém století před našim letopočtem tu zanechala své stopy, stejně jako příchod Slovanů.

První zmínka o vesnici se dá vystopovat již z roku 1191. To je datum, kdy údajně kníže Vladimír daroval Podmolí Louckému klášteru. Tato zpráva však nebyla potvrzena.

Ovšem to, že roku 1358 si moravský markrabí Jan Jindřich Lucemburský usmyslil postavit nad řekou Dyjí Nový Hrádek, je fakt. Za tímto účelem také vyměnil s opatem Louckého kláštera majetek. Opat se vzdal vsí Lukov, Podmolí a Stazměřice s územím nad řekou Dyjí a vzal zavděk obcí Bantice. Samotné Podmolí se ale do majetku kláštera za tři čtvrtě století vrátilo. Bylo to v roce 1433 za vlády Zikmunda Lucemburského.

Vůči protestantství, které se na Znojemsku šířilo v průběhu 15. a 16. století, zůstalo Podmolí imunní a zachovalo si katolickou víru. To jeho obyvatele ovšem neochránilo od útrap třicetileté války (1618 – 1648). Během ní švédská vojska napadla Znojemsko a Vranovsko a v roce 1645 dobyla také Nový Hrádek. O život tehdy přišlo mnoho obyvatel vesnice, další podlehlí šířícím se nemocem a hodně se jich prostě z kraje odstěhovalo. Počet obyvatel tehdy klesl o polovinu, na konci třetí čtvrtiny 17. století zůstalo obydleno jen devatenáct domů.

Od počátku 18. století Podmolí připadlo k lukovské faře. V roce 1753 tu byla postavena Kaple Panny Marie Bolestné. Když v roce 1784 císař Josef II. zrušil Loucký klášter, přešlo Podmolí (s krátkou přestávkou v roce 1798, kdy patřilo hra-

běti Aloisi Ugartovi) do majetku moravského náboženského fondu. V roce 1834 tu žilo 246 obyvatel.

V roce 1822 postihlo kraj velké sucho. A přineslo s sebou velkou bídu. Lidé tu však byli odjakživa nezdolní a pracovití a ani tyto útrapy je nezlomily. Obec se po nelehkých peripeťích znovu vzpamatovala k životu. V roce 1825 byl za stodolami v Podmolí směrem na Lukov posvěcen kříž.

Zdejší kaple se v padesátých letech 19. století dočkala velkých oprav. Rekonstruována a vyzdobena byla celá budova a v roce 1856 se restaurování dočkal oltář Matky Boží.

Úrodná půda sama napovídá, čím se tu odjakživa lidé živilí především. Polní zemědělství a chov dobytka jim dávaly jistotu, stejně jako zednické řemeslo a zimní práce v lese. Za zaznamenání stojí, že téměř každý dům v Podmolí měl na sklonku 19. století podíl na vinici na Šobesu. Privilegované místo patřilo tak trochu všem.

Majitel zámku Karlslust František Josef Ausperk zakoupil Podmolí roku 1871 a v tom samém roce požádal úřady o povolení stavby vlastní školy. Tahle idea došla však naplnění až o dva roky později. Tentýž kníže nechal pak ještě v roce 1879 u obce postavit oboru. Říká se, že právě z ní se do Podyjí rozšířili mufloni. Na Liščí skále se pak díky Ausperkovi objevila dřevěná rozhledna.

První světová válka ukončila rozkvět vesnice i klid jejích obyvatel. Vystřídala ho bolest, neštěstí, odloučení a také smrt. Na frontu odešlo z Podmolí sedmačtyřicet mužů. Sedm z nich se už domů nevrátilo.

Mír v roce 1918 nepřinesl však ještě klid do těchto končin. Jižní Morava se vydala svou cestou a místo aby vítala vznik Československa, vytvořil se tu samostatný Kraj Německého Rakouska. Za jeho hlavní město bylo prohlášeno Znojmo a nakolik byla situace napjatá, ilustruje i fakt, že i sousední obec Lukov měla tehdy dokonce svoji vojenskou pohotovost. K českému státu se region přihlásil až 16. prosince 1918.

Do kraje se vrátil klid a čínorodá práce opět zaměstnala jeho obyvatele. Hned v roce 1919 byla v Podmolí otevřena mateřská škola. Vznikla tu také četnická stanice a pohraniční stráž.

V roce 1925 byla zahájena stavba nové české základní školy. Za šest let poté byla obec elektrifikována.

Květen 1945 přinesl konec druhé světové války. Poválečné období pak odsun německého obyvatelstva, příchod nových obyvatel, poté i zřízení hraničního pásma a výstavbu „železné opony“. Teprve po zrušení této opony v roce 1990 a vzniku Národního parku Podyjí o rok později, se Podmolí stalo vyhledávaným místem pro pěší turisty i cykloturisty.

Nový Hrádek

Na kopci nad meandrem řeky Dyje na jihozápad od obce Podmolí stojí magický objekt, rozlehlá zřícenina hradu Nový Hrádek. Nachází se v jedné z přírodovědecky nejhodnotnějších lokalit, která je součástí první zóny Národního parku Podyjí. Hrad stojí na unikátním místě. Krajina okouzluje příchodí jedinečným útvarem, jakým jsou dva uzavřené meandry řeky Dyje. Proti sobě se tu totiž tyčí skalnaté hřbety rakous-

kého Umlaufu a moravského Ostrohu. Dělí je nádherné hluboké říční údolí, v němž azyl nachází nespočet ohrožených a chráněných druhů rostlin i živočichů.

Historie samotného hradu je dlouhá a pohnutá. Kdysi tu zemi pokrýval hustý prales. Vedla tudy však stezka do vnitrozemí. Dočasně tu žili Kelty, Germáni a samozřejmě Slované. Čas běžel a majiteli pozemků se stali i premonstráti z kláštera v Louce u Znojma. Ti je v roce 1358 směnili s moravským markrabětem Janem Jindřichem Lucemburským. Právě on dal pak nad hladinou Dyje vystavět hrad, kterému se dnes říká dolní. Využíval jej, když si vyjel do okolních hustých lesů na lov.

K zásadní přestavbě hradu se odhodlali další majitelé – Eitzingerové z Rakous, kteří vlastnili také hrad Kaja na protilehlém břehu řeky. Navíc v roce 1438 vybudovali také respekt budící věž, jejímž úkolem bylo chránit vstup do areálu hradu. Ke konci 15. století se dostavba završila vznikem tzv. mladšího hradu. Seznam vlastnických rodů v dalších desetiletích a staletích budí respekt: namátkou to byli Kunštáti, Dietrichsteinové, Berkové z Dubé, Althannové. Třicetiletá válka hrad a hlavně obyvatele okolních vesnic nešetřila. Vojska generála Torstensonova objekt částečně pobořila. Na bývalou slávu pak už zdi Nového Hrádku jen vzpomínaly. K bydlení byl už na tehdejší poměry nepohodlný. Na začátku 19. století však zásluhou polského hraběte Stanislava Mniszka jedna část začala sloužit jako hájovna. Prodávala se tu dokonce vranovská kamenina. Po úpravách hrad opět přivítal výletníky a lovecké výpravy. Když ve dvacátých letech 20. století začal areál užívat Klub českých turistů, byla zřícenina zpřístupněna veřejnosti. Za druhé světové války tu byl dokonce hosti-

nec pro turisty. Od padesátých let minulého století neměla širší veřejnost k Novému Hrádku přístup, neboť ležel v tzv. zakázaném pásmu, které strážili příslušníci Pohraniční stráže. Dnes je jedinečný areál národní kulturní památkou a stojí za to ho navštívit.

Šobes

Jedna z nejstarších a nejznámějších viničních tratí v Česku se nachází v lokalitě Devět mlýnů uprostřed Národního parku Podyjí, v katastru vinařské obce Podmolí ve znojemské vinařské podoblasti. Přístupná je buď starou Římskou cestou z Podmolí, nebo snadněji z Hnanic. Díky své poloze na jižním úbočí skalního ostrohu v meandru řeky Dyje má specifické mikroklima. Vína z této vinice patří mezi velice ceněná. Již ve středověku se na této lokalitě pěstovala vinná réva. Víno bylo proslulé svojí kvalitou a zejména v minulém století se v hojně míře dodávalo do vyhlášených vídeňských restaurací, ale také na císařský dvůr.

Plocha celé viniční trati je asi šestnáct hektarů, vinná réva se pěstuje na jedenácti hektarech. Šobes bývá někdy řazen mezi deset nejlepších vinařských lokalit v Evropě. Po hřbetu úbočí, na kterém leží, vede tzv. Římská cesta. Tedy stará obchodní trať, jež od raného středověku spojovala české země a Rakousko.

Přírodní poměry okolí Podmolí

Katastr obce postihuje i část zaříznutého meandrujícího údolí Dyje, které je v rámci ČR jedinečným příkladem výjimečně zachovalého až 160 metrů hlubokého erozního říčního údolí se zaklesnutými meandry a velkým množstvím geomorfologických jevů.

